

Falsafa doktori (phd) dissertatsiyasida tadqiqot natijalarining ishonchliligi
bo'yicha zarur ma'lumotlar
(ilmiy tadqiqotchilar uchun ma'lumot)

PhD dissertatsiyasida tadqiqot natijalarining ishonchliligi qismi – bu ilmiy izlanishlar davomida olingan natijalarning ilmiy asoslanganligini, barqarorligini va takrorlanuvchanligini isbotlash uchun ajratilgan muhim qism hisoblanadi.

Olingan ilmiy natijalar tasodifiy emas, balki ilmiy jihatdan asosli, boshqa tadqiqotchilar tomonidan ham qayta tekshirib ko'rilganda o'z tasdig'ini topishi mumkinligini isbotlaydi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi:

Maqsadi: Tadqiqotda erishilgan ilmiy natijalarning obyektiv (shaxsiy fikrdan holi), Asoslilik (ilmiy metodlar bilan olingan), Takrorlanuvchanligi (qayta tekshirganda o'xshash natija olish mumkinligi), Aniqligi va dalilliligi asoslash.

Ushbu qism tarkibida quyidagi jihatlar ko'rsatiladi:

1. Tadqiqot metodologiyasi va usullarning to'g'ri tanlangani:

Tadqiqotda qanday metodlardan foydalandi?

Ular aynan shu mavzuda qo'llashga qanchalik mos edi?

Metodlar ilmiy jihatdan asoslanganmi?

Misol: "Tadqiqotda statistik tahlilning korrelyatsion usuli qo'llanildi, chunki u o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga imkon beradi."

2. Ma'lumotlar bazasining yetarliligi va vakilligi

Ma'lumotlar qayerdan olingan?

Namuna hajmi (sample size) yetarlimi?

Ma'lumotlar manbasi ishonchlimi?

Misol: "Tadqiqotda 2020–2024 yillar oralig'ida 3 viloyatdagi 150 ta kichik biznes subyektining moliyaviy ko'rsatkichlari tahlil qilindi."

3. Natijalar takrorlanuvchanligi (reproduktivligi)

Agar boshqa tadqiqotchi sizning metodikangiz asosida ish olib borsa, o'xshash natijalarga erishishi mumkinmi?

Shunga oid misollar keltiriladimi?

Misol: “Ushbu yondashuv 2 ta boshqa tumandagi korxonalarda sinovdan o‘tkazildi va natijalar o‘xshash tendensiyanı ko‘rsatdi.”

4. Statistik tahlil natijalari (agar qo‘llanilgan bo‘lsa)

Natijalar statistik jihatdan ahamiyatlimi?

P-qiymat, ishonch oralig‘i (confidence interval), dispersiya tahlili va boshqalar.

Misol: “Regressiya tahlili natijalariga ko‘ra, $p < 0.05$ darajada ahamiyatli bog‘liqlik mavjudligi aniqlandi.”

5. Manbalar bilan solishtirish (ilmiy adabiyotlarga tayanish)

Tadqiqot natijalari ilgari o‘rganilgan ishlar bilan qanchalik mos yoki farq qiladi?

Boshqa tadqiqotchilar shunga o‘xshash xulosalarga kelganmi?

Misol: “Ushbu natijalar X.X.X (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar bilan uyg‘unlashadi.”

6. Eksperimental va empirik tasdig‘i

Agar eksperiment o‘tkazilgan bo‘lsa, uning natijalari qanday?

Sharoitlar, o‘lchov vositalari, tajriba protokoli haqida batafsil ma‘lumot beriladi.

Misol: “Eksperiment 30 kun davomida 10 ta ob‘ektda olib borildi. Har bir bosqichda bir xil sharoitlar ta‘minlandi.”

7. Cheklovlar va xatolik ehtimollari ko‘rsatilishi

Tadqiqotning chegaralari, noaniqliklar, potentsial xatolik manbalari ochiq aytiladi.

Bu ishonchlilikni oshiradi, chunki muallif o‘z ishining cheklovlarini tan oladi.

Misol: “Tadqiqot faqat 3 ta viloyat ma‘lumotlariga asoslangan bo‘lib, umumlashtirishda ehtiyotkorlik zarur.”

Ishonchlilik bo‘limini yozishda odatda quyidagilar kiritiladi:

tadqiqot uslubi va usullarining asoslanganligi;

ma'lumotlar bazasi, tanlanma va uning hajmi;
qayta tekshirish imkoniyati (replikatsiya);
eksperiment va kuzatishlar tafsilotlari;
natijalarning boshqa tadqiqotlar bilan solishtirilishi;
statistik tahlillar (agar mavjud bo'lsa);
kamchiliklar, chegaralar va ehtimoliy xatoliklar.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqotda qo'llanilgan metodlar, tanlangan ma'lumotlar bazasi va olib borilgan empirik tahlillar asosida olingan ilmiy natijalar ishonchli, ilmiy asosli va amaliyotda tatbiq etishga yaroqli deb hisoblanadi. Ushbu natijalar boshqa sharoitlarda ham sinovdan o'tkazilganda o'z tasdig'ini topishi mumkin.